

Коновалова О.В.

кандидат мистецтвознавства, доцент;

Новіков П.Б.

магістр,

Київський університет імені Бориса Грінченка

ТВОРЧИСТЬ ХУДОЖНИКА ЮРІЯ ЄГОРОВА

Юрій Миколайович Єгоров – один з радянських художників другої половини ХХ століття, класик одеської школи живопису, що займався станковим і монументальним живописом, графікою, а також створював гобелени, кераміку, вітражі, мозаїки.

Народився Юрій Єгоров 27 січня 1926 року в м. Сталінград. Його батьки були танцівниками балету. Особистість вразливого хлопчика формувалася під впливом романтичного музичного театру, де проявлявся піднесений стан людини, і це згодом стане визначальною якістю героїв картин художника. Крім того, театр для юного Юрія був втіленням синтезу мистецтв. І у своїй творчості Ю. Єгоров цей синтез виявився у звертанні до монументальних технік: розпису, мозаїки, гобелену [1].

З початку 1960-х років навколо Юрія Єгорова групувалася творча молодь, яка згодом сформувала «одеський нонконформізм». Фактично Юрій Єгоров не був нонконформістом, однак усіяко допомагав і підтримував молодих художників, що обрали складний шлях протистояння системі. Саме Юрій Єгоров виразно порушив питання про одеську школу живопису й сформував її основні постулати, ставши таким чином, одночасно і найяскравішим представником і теоретиком цього напрямку [1].

Юрій Єгоров – учасник численних вітчизняних і закордонних художніх виставок живопису, графіки й монументального мистецтва. З 1958 року він є членом Союзу художників УРСР, а в 1989 році йому привласнене звання «Заслужений діяч мистецтв УРСР».

У 2008 року Юрій Єгоров стає Народним художником України.

Після смерті художника, у червні 2009 року, у Музеї сучасного мистецтва Одеси, був відкритий зал постійно діючої експозиції його творів.

Особистість цього українського художника дійсно грандіозна, адже усе своє життя він присвятив живопису. У нього вчилися писати, у нього вчилися також бути незалежними, бути собою в мистецтві. Він передав наступному поколінню етичний пафос професії.

Саме Юрій Єгоров виразно порушив питання про одеську школу живопису. Таким чином він став не лише її яскравим представником, але й першим теоретиком. Він дав нове дихання традиції, а саме – традиційному одеському живопису Юрій Єгоров надав масштабності і величності. Чарівність картин майстрів Товариства південно-руських художників, що творили на рубежі ХІХ – ХХ століть, полягав у їхній внутрішній витонченості й аркадійському настрої. Садиби тогочасного півдня були затишні, у їх бузкових садках у світлі

заходу сонця жінки займалися рукоділлям, а серпнева млість була розлита в повітрі. Єгоров вийшов із цього бузкового садка і його живопис і увесь південний світ постав у всій моці стихій. За огорожею одеських садів і двориків розкинулися масив моря, простір неба, обрій (полотно «Чорне море». Все, насичене силою, пристрасстю й радісною енергією.

Юрій Єгоров знайшов пластичний образ Півдня, дав «мальовниче ім'я» свого краю. Час єгорівських картин – це час польоту над морем. Цю метафору можна розуміти буквально: як поетичний образ і разом з тим композиційний принцип, «постановочний прийом» його марин. У межах полотна поєднується кілька точок зору й кілька фаз руху. Передній план нібито прямовисно падає вниз, «іде з-під ніг». Середній план максимально наближений, опуклий, сприймаємо дотиком, далечінь спливає, а все разом створює ефект маси води, що стрімко накочується, морського всесвіту, що постає перед тобою.

Точно так само знаменитий пружинистий обрій є монтажем декількох точок зору, що виникають при повороті голови. Або, іншими словами, є змонтованими частинами панорами. Тому його горизонт «дихає», то вигинаючись дугою, то обпадаючи. Це світ, побачений у процесі руху до нього. Це наближення, переміщення. Так бачить його пірнальник. І авіатор, що залишає за собою і під собою простір.

Юрій Єгоров – це художник, завдяки якому можна говорити про самобутність, неповторність і високий рівень живопису сучасної Одеси. У ряді великих творчих здійснень, які можна було б назвати віхами творчості майстра, є створення ним унікального образу Чорного моря. Образу настільки переконливого, яскравого і значимого, що не буде перебільшенням говорити про нього як про деяку парадигму бачення, задану Ю. Єгоровим, яка вплинула на марины багатьох одеських живописців – його сучасників А. Лози,

О. Слешинського, А. Фрейдіна, але в іще більш значній мірі на художників наступних поколінь, наприклад, В. Захарченко, С. Лозовського, А. Силантьєва та інших.

Отже, у Юрія Єгорова море зображується ніби впритул до рами полотна. Найчастіше воно займає більшу частину полотна. Художник, як правило, тяжіє до особливого ракурсу, що передбачає вид зверху, при якому захоплюється невелика ділянка берегової крайки й дуже вузька полоса неба. У силу такого наближення (що нерідко має ефект наїжджаючої камери), ми безпосередньо можемо розглянути його фактуру й відчути «плоть», «тканину», «шаруватість» води – «Сонячний день».

Іще один характерний прийом, риса єгорівського зображення моря – це принципова скругленість лінії обрію. Ю. Коваленко – відомий одеський живописець – виразив таке бачення моря у влучному поетичному рядку: «Дугою вигнут горизонт – Покинуть берег есть резон...» [2].

Одним з перших художників, хто увів сферичність у площину полотна, був К. Петров-Водкін, що було осмислено ним не тільки творчо, але й теоретично в категоріях планетарності бачення й мислення. Юрій Єгоров вносить цей принцип у зображення моря – «Сичавка». Юрій Єгоров – художник-мислитель, його художня модель моря з'явилася одним з виражень довгих

цілеспрямованих пошуків форми для втілення його оригінального образу світу. Того цілісного, саме свого, світобачення, яке відбилося і у становленні властиво ним відчуті теми моря, поступово «вибрунькованої» із внутрішніх дитячих відчуттів, що переросла в закінчені образи творів.

У чомусь ця можливість виявилася щасливою, тому що у вічній драмі між можливим, повинним та дійсним щось реально стало дійсним».

Звичайно, за силою враження виявляються «родом з дитинства» характерні для цього художника і небачені раніше на картинах сліпучі відбиття сонячної лави, яка нібито спадає з небес і перетворюється в «розплавлене кипляче срібло». У світлі його сильних, потужних, повно виражених і зрілих форм море й потоки сонячного світла сходяться як дві граничні стихії, а тому й місце їх зустрічі являє собою іще більш приголомшливе видовище, де стає очевидним, як зіштовхуються колосальні енергії й напруги [3, с. 711].

Так, ідеал до якого прагне людина – звабливий образ свободи – зримо втілюється в морі, здобуває риси драматизму. Саме в цьому глобальному світовідчутті художника корениться оригінальне бачення Юрія Єгорова. Так виникає викривленість водної поверхні, її вздібленість – результат ніколи не згасаючого протиборства.

У підсумку відзначимо, що у зображенні моря цим майстром завжди присутнім є чудо Краси. Зачарованість прекрасним міцно й глибоко входить у плоть і кров художника іще в дитинстві. Але до його, настільки свіжого за сприйняттям, погляду поступово домішується гірка мудрість пізнання, сум непростого життєвого шляху. Причому вона додає ту глибину й складність образу моря, які практично неможливо повторити, навіть ретельно вивчивши й навчившись імітувати його технічні прийоми – певний ракурс, план, специфічну викривленість тощо.

Список використаних джерел:

1. Егоров Юрий Николаевич: краткая биография [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://art-nostalgie.com.ua/Egorov_Y.html.
2. Ковалев Юрий: официальный сайт художника [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://yurii77.arts.in.ua/gallery/>.
3. Савченко В.В. Море Юрия Егорова: К анализу генезиса образа / В.В. Савченко // Філософські пошуки. – 2004. – № 17/18. – С. 710-717.